

El grill Esteve i l'orquestra del bosc

Premi « Rialles » d'Òmnium Cultural al millor espectacle infantil de l'any 2003.

Sinopsi:

El grill Esteve decideix muntar una orquestra amb els habitants del bosc: tots aquells animals que en vulguin formar part hauran de demostrar la seva habilitat com a músic. Si la cosa funciona faran un gran concert... Sempre que la Tona, la guineu, no en faci alguna de les seves.

Aquest conte, presentat en grans dibuixos sobre uns telons, es basa en les cançons i en els sons que emeten els animals que habiten el bosc. A més, com ja és habitual en Samfaina de Colors, incidim de forma didàctica en el coneixement de la música, els instruments i la cultura tradicional del país.

Samfaina de Colors guanya el premi Rialles, d'Òmnium Cultural, amb un espectacle ple de màgia: El grill Esteve i l'orquestra del bosc, considerat pel jurat el millor espectacle infantil de l'any 2003.

J.B., periodista.

Fitxa artística:

Mirna Vilasís: narració, veu i acordió diatònic.

Xavi Múrcia: veu, pandero, guitarra, mandolina, rebec, sac de gemecs i flabiol i tamborí.

Rafel Roca i Pepmaria Martínez: Tècnics de llums.

Direcció: **Mirna Vilasís i Xavi Múrcia**

Creació del conte: **Xavi Múrcia**

Composició i arranjaments musicals: **Xavi Múrcia**

Creació de les il·lustracions: **Berta Vidal**

Construcció de l'escenografia: **Raül Vilasís i Berta Vidal**

Disseny d'il·luminació: **Rafel Roca i Francesc Ventura**

Edició discogràfica: **El grill Esteve i l'orquestra del bosc** (Discos A mà, 2006)

Contacte i management:

972.68.80.07 i 629.38.61.30

samfainadecolors@samfainadecolors.cat

www.samfainadecolors.cat

Visió pedagògica:

El grill Esteve i l'orquestra del bosc acosta la música tradicional catalana als nens i les nenes.

És poc freqüent que la mainada vagi al teatre a escoltar música. *El grill Esteve i l'orquestra del bosc* pretén que els nens i les nenes escoltin música i en gaudeixin. La música fa somriure, captiva, convida a cantar... La cançó és alhora un element de formació: enriqueix el vocabulari; treballa la memòria; requereix atenció, silenci i respecte; potencia el treball col·lectiu, i educa la sensibilitat.

L'espectacle pretén donar a conèixer la singularitat d'alguns animals que habiten el bosc, la seva relació amb l'entorn i, per extensió, trametre l'amor per la Natura. Reproduïm el so dels animals amb tot un seguit de reclams de caçador i fem una cançó de presentació de cada animal.

Un concert en general és música en directe que serveix per introduir els menuts en el gaudi de la música en viu i permet l'observació de la interpretació i del coneixement dels diferents instruments. El concert de música tradicional catalana introdueix també els nens i les nenes en les sonoritats tradicionals del nostre país.

La música en general ens ajuda a créixer i a enriquir-nos com a persones.

Els elements escènics que utilitzem **Samfaina de Colors** per a l'espectacle són un suport visual, però no treuen protagonisme a la música; nosaltres fem un "concert" per a nens i nenes.

Objectius:

El principal objectiu de l'espectacle és que els nens i nenes gaudeixin amb el concert. També volem apropar la música tradicional catalana als nens i les nenes i valorar-la com a manifestació cultural pròpia. Utilitzem molts instruments tradicionals perquè els nens els coneguin i distingeixin.

Els personatges del conte:

Els personatges que apareixen en aquest conte són tots animallets del bosc. Tret del grill i la guineu, la resta són ocells. Aquests, els hem triat per la seva guanyada fama de cantaires. Coneguem-los a través de les seves cançons:

El grill Esteve

Ric, ric, ric,
em sentiràs a dir,
m'amago entre les soques
i als marges del camí.

Ric, ric, ric,
sóc negre com la nit,
quan ve la lluna plena
canto amb més delit.

Ric, ric, ric,
tocant el meu rebec,
empaito melodies
que em fan posar content.

Ric, ric, ric,
l'Esteve ja és aquí,
voldria desitjar-vos
un dia molt bonic.

En Miquel, el mussol

Tothom sap que sóc molt savi,
un ocell molt il·lustrat...
Canviaria la meva ciència
per tenir algú al meu costat.

Tot m'ho miro i m'ho remiro
amb ulls grossos com plats,
mentre cau suaument la tarda
i la nit tenyeix els prats.

**I si canto,
els mals espanto
i així no em trobo tan sol,
ja sabem
que ningú vol
companyia del mussol.**

Au, Miquel, no passis ànsia.
Que no et volen, ja es coneix,
però almenys no podran dir-te
que no estàs amb tu mateix.

En Feliu, l'ànec collverd

Gemega el meu sac,
també el meu budell.
Per menjar tothora
m'hi deixo la pell.

Veient-me volar, no sóc un falcó;
si em poso a nedar, no sóc un dofí;
a l'hora de córrer, no sóc un lleó;
però en tot jo me'n surto. Qui més ho pot dir?

Me diuen ximplet pel meu caminar;
que no sé parlar, que tinc la veu flonja.
I a sobre, senyors, haver de sentir
que l'ànec més bo és l'ànec amb taronja.

Feliu, tant li fa. No en facis cabal.
Segur que és l'enveja que els fa dir tant mal.
Més tard o més d'hora se n'adonaran,
que l'ànec Feliu és sensacional.

La Carlota, la mallerenga carbonera

Si me diuen parladora,
per mi poden anar dient.
No hi ha res que tant m'engresqui
com poder xerrar amb la gent.

Vola, vola, mallerenga,
vola, vola, carbonera.

Xerra, xerra, petiteta
xerra, xerra, tafanera.

Potser sí que sóc xerraire,
mai no tinc la pressa al cos,
però què voleu que faci:
sempre em trobo algú pel tros.

Xerro i xerro a punta d'alba,
quan el sol se'n va a dormir,
tant si ho volen les veïnes
com si no em volen sentir.

I si em canso de xerrar,
jo que agafo la guitarra:
Tot cantant el tiroliro
també dono la tabarra.

En Lluís, el cucut

Cu-cut, cu-cut,
duc la vida regalada.
Cu-cut, cu-cut,
tocant les hores passades.

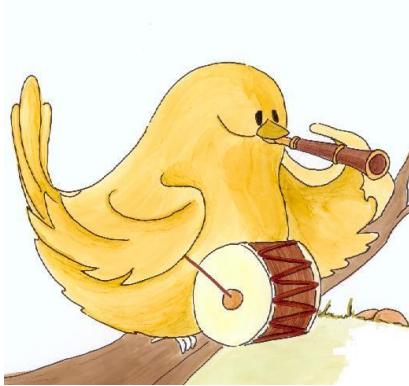
No us penseu que és avorrit
veure com el temps camina;
jo la passo ben campant
bo i tocant la mandolina.

Sense angoixa ni alegria,
sense perdre la mesura,
sense pressa, sense pausa,
perquè el temps mai no s'atura.

I és que l'he de vigilar,
aquest temps que sempre marxa,
no fos cas que algun minut
se'l saltés sense adonar-se'n.

En Carles, el rossinyol

Més que el pa i més que l'aigua,
més que la grana del blat,
més m'estimo volar lliure
sobre la calma d'un prat.

I cantar pertot arreu,
i sentir altres cantades
de companys i de companyes
de totes les contrades.

I que tot aquell que senti
refilar el meu flabiol,
pugui dir amb alegria:
és en Carles, el rossinyol.

La Tona, la guineu

M'ha semblat que tens uns ulls molt tristos:
m'ha semblat que tens els ulls de pluja.
Ai, la guineu astuta,
que no vol ser temuda.

I si és això el que vols, bufona,
deixa't estimar per tots nosaltres.
Ai, la guineu golafre,
no pot tenir comparses.

Deixa d'empaitar els ocells, trapella,
guaita quin goig fem aquí, a ca teva.
Tots els companys dels boscos
hem d'estar junts per sempre.

Els instruments de l'espectacle:

En aquest espectacle, els instruments de música mereixen ser destacats pel paper que hi juguen. A part de la veu, que per cert utilitzen tots els músics del conte, n'hi ha d'altres d'una gran bellesa: tan visual com acústica i, per tant són essencials tant estèticament com sonora. Us els presentem.

Acordió diatònic: instrument de vent de llengüeta lliure. Tot i ser relativament jove (nascut al segle XIX), és eminentment popular i molt utilitzat per a la dansa tradicional. L'acordió diatònic és una petita orquestra, ja que pot fer, ell tot solet, la melodia de la cançó i l'acompanyament. Fem servir un model VanderAa diatònic en les tonalitats de do i sol.

Mandolina: instrument de corda pinçada que deriva del llaüt de petites dimensions. Té quatre cordes afinades per quintes (exactament com el violí). Es toca pinçant amb un plectre.

Fem servir un model de Catània tipus napolità de la casa Parramon.

Guitarra: probablement el més popular dels instruments de corda pinçada. Consta de sis cordes de niló afinades bàsicament per quartes. Fem servir un model de guitarra del luthier López Bellido.

Flabiol i tamborí: el flabiol és una flauta de bec autòctona catalana. Es toca amb una sola mà i es reserva l'altra per tocar el tamborí. El fet de ser tocat amb una sola mà, l'emparenta amb les flautes de tres forats de tot el sud d'Europa: el galoubert occità, la txirula i el txistu bascos, el pífaro portugués, el chiflo aragonès, la flauta eivissenca, etc. Ara bé, també es diferencia de totes aquestes flautes en el fet que el flabiol fa servir els cinc dits de la mà (en comptes de tres que fan les altres) per tapar forats.

El flabiol no es pot separar de cap manera del tamborí (que també pot ser un tambor, un tabal o un bombo). Tots dos junts, flabiol i tamborí, fa una unitat tímbrica i rítmica que sumen molt més que agafats per separat (i en tot cas, sempre t'estalvies un músic!)

Fem servir un flabiol sec (sense claus) fet per en Pau Orriols (que és qui surt a la foto) i un tambor model marroquí fet per l'Enric Martí.

Sac de gemecs: el sac de gemecs és la cornamusa catalana. És un instrument de vent compost per una bossa que acumula l'aire que li fem entrar pel bufador i pels tubs sonors. N'hi ha tres, els bordons, de llengüeta simple que fan una nota contínua i es disposen fent un acord (tònica, dominant i octava). El quart tub, de llengüeta doble, és el melòdic. Aquest instrument, que pràcticament havia desaparegut al Principat, està experimentant una gran revifalla

gràcies als grups de música folc i la recuperació que va fent del carrer on executa ballets i cercaviles. A Mallorca en diuen xeremia i afortunadament s'ha mantingut sempre amb bona salut. Fem servir un model construït per Cesc Sans i un altre per en Xavier Orriols.

Rebec: instrument de corda fregada i parent llunyà dels violins. Consta de dues o tres cordes de budell i el cos és en forma de mitja pera. Durant l'edat mitjana era molt popular acompanyant els romanços de cec i els ballets. Fem servir un model de tres cordes construït per Andreas.

Contacte i management:

972.68.80.07 i 629.38.61.30

samfainadecolors@samfainadecolors.cat

www.samfainadecolors.cat

Pandero: el pandero, per la seva senzillesa, és un dels instruments més antics que existeixen. Gairebé totes les cultures el coneixen i, entre nosaltres, era popularíssim per acompanyar la veu (havent generat fins i tot un gènere amb el seu nom: la cançó de pandero) en la cançó i la dansa. Si bé sembla que el nostre pandero, el català, era quadrat, nosaltres fem servir un model rodó, més habitual actualment.

Propostes didàctiques per als mestres de música:

Abans del concert:

Motiveu els nens i les nenes, desperteu-los la curiositat. Expliqueu-los què anireu a escoltar i a veure. Que compartiran el teatre o l'auditori amb altres nens. Que s'ha d'entrar al teatre o auditori tranquil·lament. Que no cal picar de mans mentre s'escolta música. Que els músics canten i toquen per al públic. Que al final de les cançons s'aplaudeix. Que un concert es gaudeix més si s'escolta en silenci. Remarqueu que el concert és de música tradicional i diferencieu-la d'altres músiques com la clàssica, el rock o el jazz... En definitiva: és interessant crear expectació.

Expliqueu-los que escoltaran un conte; els podeu situar amb l'argument, però no els ho expliqueu tot, deixeu sorpreses... Expliqueu-los que sentiran cançons que cantaran els animals del bosc,

El gruix de les cançons de l'espectacle són de composició pròpia i inspirades en els estils tradicionals. Per tant, difícilment les podreu conèixer. Ara bé, ens interessaria que treballéssiu una cançó tradicional que surt diverses vegades durant el conte: "La pastoreta". És molt popular, però per si de cas, us adjuntem la partitura. Els nens gaudiran molt més si ja la saben cantar i així cantarem tots junts.

831.—LA PASTORETA
M. 100: ♩

Què li do-na-rem a la pas-to-re-ta

què li do-na-rem per a-nàa ba-llar?

Jo li do-na-ri-a u-na ca-put-xe-ta

ia la munta-nye-ta la fa-ri-a-a-nar.

A la mun-ta-nye-ta nohi ne-va nihi plou

ia la ter-ra pla-na tot el vent ho mou

So-ta l'om-bre-ta l'om-bre-ta l'om-bri,

flors i vi-o-les i ro-ma-ní.

Contacte i management:
972.68.80.07 i 629.38.61.30
samfainadecolors@samfainadecolors.cat
www.samfainadecolors.cat

Aquest concert està enregistrat en CD i és una bona eina per a treballar a l'escola.

Després del concert:

Mireu si han seguit bé la narració del conte i l'han entès bé. Quants ocells hi han sortit? Quin instrument tocava cadascú? Juguem a imitar els sons que fan?

Parleu i feu preguntes sobre el concert... Com us ho heu passat? Us ha agradat? Què us ha agradat més? Com es deien els músics? Quins instruments tocava cadascú? Us heu portat bé? I els altres nens, s'han portat bé? Els músics s'ho passaven bé fent música?...

No deixeu de cantar "La pastoreta"... i moltes altres! Podeu fer audicions amb el CD de l'espectacle. Als nens els encanta escoltar allò que ja coneixen.

Jugueu a identificar els instruments que sonen a la gravació.

Feu dibuixos de l'espectacle... Podeu fer un gran mural col·lectiu dibuixant els instruments, els músics i els personatges del conte.

Feu una fitxa per a cada instrument i personatge del conte i jugueu a relacionar-los tal i com els heu vist a l'espectacle.

Recordeu els noms dels instruments que han aparegut a l'audició.

Jugueu a fer mímica: un fa veure que toca un instrument i els altres miren d'endevinar de quin es tracta.

Mireu de construir petits instruments. Per exemple: amb una caixa de cartró i un llapis, ja tenim un tambor.